

De buitenplaats Akerendam

Akerendam is een buitenplaats in Beverwijk. Akerendam was een van de vele buitens die in de 17e en 18e eeuw door vermogende Amsterdammers werden gesticht aan de Amstel, de Vecht en in het Kennemerland en die dienden om 's zomers de stinkende stad te ontvluchten. Tegenwoordig ligt het buiten aan de Velsersweg met uitzicht op het Stationsplein en het nieuwe gemeentehuis. In de 17e eeuw keek men uit over het Wijckermeer.

Het landgoed is in 1636 - 1639 ontstaan toen Jan Bicker, telg uit een zeer invloedrijk Amsterdams geslacht, verscheidene stukken land aankocht en er een buitenplaats op liet bouwen. Jan Bicker was voor die tijd een welgesteld man. Hij was koopman en scheepsbouwer. Behalve in Baarn had hij ook in Beverwijk buitenhuizen: Akerendam (1637) en Duynwijck. Bovendien had Jan Bicker binnen de stad Amsterdam een eigen eiland in eigendom, het Bickerseiland. Hij kocht het eiland in 1631 en liet er een enorm huis met een hoge toren bouwen zodat hij zijn schepen kon zien aankomen.

De buitenplaats was door haar ligging aan het Wijckermeer per boot direct vanuit Amsterdam te bereiken. Deze bereikbaarheid maakte dat de oevers van het Wijckermeer aantrekkelijk waren als vestigingsplaats van buitenplaatsen.

De buitenplaats heeft verschillende eigenaren gekend. Een flink aantal van hen zijn nu nog bekende namen in Beverwijk.

1637 - 1648 Jan Bicker

1648 - 1697 Margaretha van Hellemont-Bicker van Swieten

1697 - 1707 Joan Geelvinck

1707 - 1724 Catherina Clara Geelvinck x Willem Boreel

1724 - 1740 Jan Lucas Pels x Anna Elisabeth Geelvinck

1740 - ??? Anna Elisabeth Geelvinck

???? - 1760 Nicolaas Geelvinck

1760 - 1779 Susanna Jacoba van Harencarspel x Hendrik Nicolaas Sautijn

1779 - 1779 Paul Christiaan Fuchs

- Beeldsnijder

- Och

1789 - 1800 Gerrit Hoof

1800 - 1800 Christiaan Stumphius

1800 - 1814 Johan Arnold Blois van Treslong

1814 - 1817 Monsieur-Bergknegt

1817 - 1832 Van Kretschmar-van Oyen

1832 - 1852 Adriaan Huygens

1852 - ??? Adriaan Volckert Teding van Berkhout

???? - 1879 Willem Louis Sluyterman van Loo

???? - 1916 F.H. Sluyterman van Loo

1916 - heden Stichting Sluyterman van Loo

Huis en tuin werden oorspronkelijk in renaissancestijl aangelegd. Omstreeks 1655 werd aan de noordzijde van het huis een vleugel aangebouwd. Het park bestond toen uit twee delen: een vierkant perceel en een smaller, langgerekt parkdeel ten westen ervan. Alle percelen werden omgeven door watergangen. Een monumentale poort, recht voor het huis, vormde de hoofdentree tot de buitenplaats. Aan weerszijden van het huiseiland lagen

boomgaarden of bosketten (bomen die volgens een geometrisch patroon zijn geplant).

Rond 1715 werd het terrein van de buitenplaats aanzienlijk uitgebreid. Aan het begin van de 18e eeuw werd voor het eerst de naam Akerendam gebruikt. In het tweede kwart van de 18^e eeuw kreeg het huis zijn huidige uiterlijk en het interieur werd aangepast aan de modieuze rococostijl. Ook de parkaanleg ging deels op de schop. De openbare weg tussen de beide parkdelen werd opgeheven. Hiermee werd een

aaneengesloten park gecreëerd. De westentree van het huis kreeg een pronkgevel en in samenhang daarmee werd ook de grote vijver aangelegd. Het pand werd voorzien van een monumentaal trappenhuis en een zaal met fraaie geschilderde behangsels en een indrukwekkend stucplafond. De tuin werd uitgebreid en naar de heersende mode voorzien van een grote spiegelvijver, omgeven door een geometrisch patroon van lanen met hoge, strakke hagen en rijkelijk voorzien van sculpturen, vazen en beeldhouwde banken. De buitenplaats was in 1760 circa elf hectare groot. De bijgebouwen betroffen een stal voor 21 paarden, een menagerie en een oranjerie. Het park was aangekleed met veel tuinbeelden, vazen en andere tuinornamenten.

In 1789 werd Gerrit Hoofd eigenaar. Waarschijnlijk heeft hij de buitenplaats, die inmiddels met weiden en bouwland 17 hectare groot was, laten omvormen in landschapsstijl. De verkoopadvertentie uit 1800 meldt over het park: "*aangenaam bosch, doorsneden met onderscheiden wandelpaden en Engelsche partijen, vischrijke vijvers en carperkom*". Het strakke lanenpatroon werd door Gerrit vervangen door slingerende paden en natuurlijk aandoende bosschages. Het geheel kreeg een landschappelijk karakter.

In tegenstelling tot wat veel andere buitenplaatsen in die jaren overkwam, werd Akerendam niet gesloopt en als bouw materiaal verkocht.

In 1800 werd door de toenmalig eigenaar Johan Arnold Blois van Treslong aan de Velsersweg een theekoepel gebouwd. Vandaar uit had men een weids uitzicht over de weiden en het Wijkermeer. Het meer zou zeventig jaar later worden ingepolderd. Hij paste ook het padenpatroon aan en veranderde de entree in de halfronde toegangsdreef met twee ingangen. Na 1832 werd het huis verbouwd naar 19e eeuwse smaak, met moderne ramen en witte bepleistering. De voorgevel werd versierd met een opzetrand langs het dak.

In 1852 kocht Adriaan Volckert Teding van Berkhout de buitenplaats. Na 1852 werd de buitenplaats door de toenmalige eigenaar verkavelt en delen ervan werden verkocht. Het huis, met 2,5 hectare terrein rondom het huis werd verkocht aan mr. Willem Louis Sluyterman van Loo, vrederechter en later kantonrechter te Beverwijk. Drie van zijn dochters, Frederica Henrietta, Anna Hermina en Paulina Abigaël, bleven ongetrouwd en hielden na de dood van hun ouders Akerendam aan.

Op 11 oktober 1916 overleed, 81 jaar oud, Frederica Henrietta Sluyterman van Loo. Zij was de langstlevende van drie ongehuwde zusters, die opgegroeid waren op de buitenplaats Akerendam. In die tijd waren er geen pensioenvoorzieningen. Alleenstaande vrouwen hielden met hard werken het hoofd boven water, maar hun salaris gaf nauwelijks ruimte om voor de oude dag te sparen. Frederica's testament beschreef wat haar en haar zusters Anna Hermina en Paulina Abigaël voor ogen stond, hun ouderlijk huis Akerendam in Beverwijk na hun dood bestemmen voor deze kwetsbare, alleenstaande vrouwen. Voor 'huisvesting en verpleging van vrouwen uit den beschaafden stand, ongehuwd en geen weduwe zijnde, die als onderwijzeres, verpleegster, huishoudster, kinderjuffrouw of in eenige andere betrekking een werkzaam leven hebben geleid en die niet meer, of niet meer ten volle in staat zijn om haar levensonderhoud te verdienen en die ook niet in staat

zijn om ten volle in haar levensonderhoud uit eigen middelen te voorzien'. Zo ontstond Stichting Sluyterman van Loo. Deze had als statutaire doelstelling de huisvesting en verpleging van ongehuwde oudere vrouwen van protestantse huize, die een werkzaam leven achter de rug hebben.

Het ontbrak het fonds echter aan de financiële middelen om tot invulling van deze doelstelling over te gaan. Een neef van de oprichtsters en de voorzitter vanaf het eerste uur, Ir W.L. Sluyterman van Loo, liet na zijn dood in 1946 zijn vermogen aan het fonds na.

Nu kon Akerendam gerestaureerd worden en aangepast voor bewoning door oudere dames en een directrice. Zij kwamen in 1947 naar Akerendam. Tijdens het voorzitterschap van Mr Lamoraal Willem Sluyterman van Loo werd grond verworven naast Akerendam. Hierop werd in 1977 en 1988 het complex Nieuw Akerendam gerealiseerd: 140 senioren-appartementen. In 2000 en 2001 wordt dit complex grotendeels gerenoveerd: de oorspronkelijke 2-kamerappartementen worden zoveel mogelijk samengevoegd tot 3-kamerappartementen, zodat uiteindelijk 114 appartementen overblijven.

Een belangrijk aspect van een buitenplaats is de tuin. De huidige tuin is van de hand van de destijds bekende landschapsarchitect J.T.P Bijhouwer (1898-1974). Dit is de formele tuin. Deze ligt ten zuidwesten van het huis en werd eind jaren '90 voorzien van nieuwe borders naar een ontwerp van Piet Oudolf. Een interessant aspect is de Frans classicistische vijver, die men reconstrueerde nadat deze bij baggerwerkzaamheden in 1966 weer was teruggevonden. Na 1980 kreeg de tuin enige elementen terug die vanouds thuishoren op een buitenplaats. De ommuurde moestuin werd heraangelegd en er werden een oranjerie, een schuur en een plantenkas gebouwd naar een ontwerp van de architect René Bosch welke ook de tuin van kasteel Drakenstein ontwierp.

Dit alles vind en vond plaats met respect voor de architectuur van de naastgelegen buitenplaats Akerendam, waarvan zowel huis als park als Rijksmonument zijn beschermd. Op Akerendam zijn huis en tuin nog een eenheid en het geheel is een van beter bewaard gebleven historische buitenplaatsen van ons land.

Akerendam als hoofdgebouw is natuurlijk een rijksmonument maar ook de historische tuinen en parkaanleg heeft een monumumentenstatus, net als de bakstenen toegangsbrug en keermuur, de tuinkoepel en de borstwering met hekken

Weetje

De Akerendam was een Nederlandse Oost-Indiëvaarder. Het schip werd in 1724 gebouwd in opdracht van de VOC kamer te Amsterdam. Het was 44 m lang, met veertig kanonnen bewapend en was vernoemd naar het buitengoed Akerendam in Beverwijk. Vanaf 1697 was de familie Geelvinck eigenaar van de hofstede en sinds 1716 was Lieve Geelvinck bewindhebber van de Vereenigde Oostindische Compagnie. De bewindhebbers mochten bij toerbeurt een te water gelaten schip een naam geven.

De Akerendam verliet op 19 januari 1725 samen met twee zusterschepen de rede van Texel, met Batavia als bestemming. Aan boord bevonden zich negentien kisten met deels nieuw geslagen gouden en zilveren munten, waarmee specerijen en andere oosterse handelswaar voor de Europese markt betaald zouden kunnen worden.

Het schip raakte in een sneeuwstorm uit de koers en kwam voor de kust van Noorwegen in moeilijkheden. Het sloeg op 8 maart 1725 te pletter op de klippen van het eiland Runde. Alle tweehonderd bemanningsleden kwamen om het leven.

Al na enkele dagen werd een veiling gehouden van de aangespoelde goederen en nog in hetzelfde jaar werden vier kisten geborgen. Het jaar daarop werd het zoeken gestaakt omdat de opbrengst gering was.

In de negentiende eeuw gingen de plaatselijke kinderen vaak naar het strand om munten te zoeken. Inmiddels geloofde men dat het om een schip uit de Spaanse Armada ging.

In juli 1972 ontdekten sportduikers het wrak honderd meter uit de kust op een diepte van twaalf meter. De bergers konden ongeveer 560 kg munten bergen. Twee derde mochten zij zelf houden en is in Zwitserland geveild. Een deel van de munten bevindt zich tegenwoordig in de muntenverzameling van de Universiteit van Oslo, een ander deel in de scheepvaartmusea van Oslo en Bergen. De

zogenaamde 'Runde-schat' alsook andere vondsten uit de "Akerendam" worden vanaf 2011 in het Runde Miljøsenster tentoongesteld.

gouden dukaat 1724 uit het wrak van het VOC-schip de Akerendam